

Doç. Dr. Serkan ODAMAN

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Sendika Genel Kurulundaki Seçimlerin Yapılma Şekli Üzerine Görüşler

Seçimler, gerek dernek için olsun, gerek siyasi parti için olsun, gerek sendika için olsun, gerek üniversite için olsun gerekse de yurt çapında milletvekilliği veya yerel olarak belediye başkanlığı için yapılsın, her zaman son derece önemli olmuştur ve olmaya devam edecektir. Birçok sorunun çözümünde, sistemin tıkandığı anlarda adeta can simidi görevi yapan seçimlerin, usulüne uygun olarak, hukuka riayet edilerek yapılması toplum yaşamında önemli bir güvence teşkil etmektedir. Zaten seçimler, “demokrasi” kavramının da varlığını sürdürmesi için olmazsa olmaz olarak değerlendirilmektedir. Elbette bu derece büyük önem taşıyan bir müessese birçok problemi ve tartışma alanını da beraberinde getirmektedir. Konumuz açısından ele aldığımızda sendikalar için de seçim dönemleri her zaman telaşlı ve heyecanlı süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu heyecan bazen olumsuz gelişmeleri ve sürtüşmeleri de beraberinde getirmektedir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun amacı da söz konusu müesseseyi ayrıntılarıyla düzenleyerek olası çekişmeleri bertaraf edebilmektir. Zaten 2821 sayılı Kanunun “Seçimlerde Uyulacak Esaslar” başlıklı 14. maddesinin çok uzun ve etraflıca düzenlenmiş olması da bir tesadüften ibaret değildir. Ko-

nu öylesine önemlidir ki 14. maddenin hemen başında genel kurulların toplanması ve yürütülmesini gözetmek üzere valinin görevlendireceği hükümet komiserinin genel kurulun başlayacağı gün ve saatte genel kurulun yapılacağı mahalde bulundurulmasının zorunlu olduğu, genel kurullarda zorunlu organlara delege veya üye seçimlerinin de yargı gözetimi altında serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre yapılacağı ifade edilmekte ve daha sonra bu prosedür ayrıntılarıyla açıklanmaktadır. Buna göre; seçim yapılacak genel kurul toplantılarından en az on beş gün önce genel kurula katılacak üye veya delegeleri belirleyen listeler ile toplantının gündemi, yeri, günü, saati ve çoğunluk olmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususları belirten bir yazı ile birlikte, iki nüsha olarak o yer seçim kurulu başkanı olan hakime ve mahalli mülki amire tevdi edilir. O yerde birden fazla seçim kurulu varsa, görevli seçim kurulunu il seçim kurulu tespit eder.

Hakim gerektiğinde ilgili kayıt ve belgeleri de getirip incelemek suretiyle varsa noksanları tamamlattıktan sonra seçime katılacak üye veya delegeleri belirleyen liste ile yukarıdaki belirtilen diğer hususları onaylar. Onaylanan liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar genel kurulun toplantı ta-

rihinden yedi gün önce sendika şubesi, sendika veya konfederasyon binasında asılmak suretiyle ilan edilir. İlan süresi üç gündür. İlan süresi içinde listeye yapılacak itirazlar hakim tarafından incelenir ve en geç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır. Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar hakim tarafından onaylanarak ilgili sendika şubesi, sendika veya konfederasyona gönderilir.

Hakim, bir başkan ve iki üyeden oluşan seçim sandık kurulu oluşturur. Sandık kurulu başkanı en az on yıllık hizmeti bulunan Devlet memurları, diğer üyeleri ise aday olmayan üye veya delegeler arasından seçilir. Ayrıca, aynı şekilde bir yedek başkan ve iki yedek üye de belirlenir. Seçim sandık kurulu, seçimlerin Kanunun ve sendika veya konfederasyon tüzüğüne göre yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup, bu görevleri seçim ve tasnif işlemleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.

kağıt parçalarına isimler yazıldığına tanık olunabilmektedir. Seçimin güvenilirliği açısından Sendikalar Kanunu md.14/9 ile getirilen düzenleme önemlidir ve kanımızca tatmin edici ve açıktır.

Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse; bilindiği üzere yönetim kurulu genel kurul tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır ve bu organın oluşması, görevleri ve yönetim kurulu toplantıları aynı Kanunun 15-17. maddeleri arasında düzenlenmektedir. Buna göre; sendika ve sendika şubeleri yönetim kurulları en az üç en çok dokuz üyeden, konfederasyonların yönetim kurulları ise en az beş en çok yirmi dokuz üyeden oluşur. Sendikanın tüzüğünde bu sayı aralığı içinde kalmak şartıyla üye sayısı da belirtilmiş olmalıdır. Zira görüldüğü üzere Kanunda alt ve üst sınır belirtilmiş, ancak tam sayıyı tespit etme hususu tüzük hükümlerine bırakılmıştır¹. Eklemek gerekir ki; genel kurul dışındaki zorunlu organlara seçilen asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilir. Bu anlamda 2821 sayılı Sendika-

Seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiği oy pusulaları ile diğer kâğıtlara yazılan oylar geçersiz sayılır.

Genel kurullarca yapılacak seçimlerde aday olanların listeleri, birlikte veya organlara göre ayrı ayrı olmak üzere başkanlık divanınca yeteri kadar düzenlenerek ilgili seçim kurulu başkanına mühürlenmek üzere verilir. Listede adı yazılı bulunmayanlar oy kullanamazlar. Oylar, oy verenin nüfus hüviyet cüzdanı ve resimli üyelik veya delegelik kimlik kartı ile ispat edilmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yerin imzalanmasından sonra kullanılır. İşte tam da bu noktada, çalışmamızda üzerinde durmak istediğimiz husus söz konusu olmaktadır. Zira 14. maddenin 9. fıkrası uyarınca; oylar, oy verme sırasında sandık kurulu başkanı tarafından verilen, adayları gösterir, seçim kurulu başkanınca mühürlenmiş listedeki isimlerin işaretlenmesi suretiyle kullanılır. Seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiği oy pusulaları ile diğer kâğıtlara yazılan oylar geçersiz sayılır. Ne var ki uygulamada bazen bilinçli olarak bazen tamamen bilgisizlik ya da dikkatsizlik neticesinde seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiğine, bazen de başka bazı

lar Kanunu md.9/3 uyarınca; yönetim kurulu için de tüzükte tespit edilen asıl üye sayısı kadar yedek üye de belirlenecektir. Bu yedek üyelerin belirlenmesi de son derece önemlidir zira sendika ve konfederasyon yönetim kurullarının üye sayısı, ayrımlar sebebiyle yedeklerin de getirilmesinden sonra üye tam sayısının yarısından aşağı düşerse, genel kurul toplantıya çağırılacak ve yeni işlemler başlayacaktır².

Yönetim kurulu üyeliği için aday olurken genel bir üyeliğin mi söz konusu olacağı yoksa kişilerin belli görevlere mi aday olacakları konusunda 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak uygulamada takip edebildiğimiz kadarıyla yönetim kurulu üyesi adaylarının belirli görevlere aday olmaları genellikle görülen bir durumdur. Kanımızca bu son derece doğru bir tatbikat şeklidir, zira aksi durumda, seçilen ama tam olarak görevleri belirli olmayan yönetim kurulu üyeleri arasında tartışmaların çıkabilmesi ve yeni sorunların doğması ihtimal dahilindedir. Bu nedenle, bu görev paylaşımını oy pusulasında belirt-

mek ve bunu yönetim kurulunun iç işi haline getirmemek, daha sağlıklı bir yönetim kurulu yapısı için önemlidir kanısındayız.

Oy pusulalarında yönetim kurulu üyesi adayların görev yerlerinin belirlenmesine karşın, yedek üyelik adaylarının görev yerlerinin belirlenmediği görülmektedir. Bir başka deyişle, herhangi bir görevi görmekte olan asıl üyenin görevinden ayrılması halinde doğrudan bu görevin yedeği genellikle bulunmamaktadır. Bu durumda, görev yerleri belirli olmayan yedek üyelerden birinci sırada olan, asıl üye konumuna gelmektedir. Ancak bu yedek üyenin, görevinden ayrılan asıl üyenin yerini doldurup doldurmayacağı da net değildir. Zira, bu kişinin görevi yönetim kurulu tarafından bizzat belirlenecektir. Çünkü görevinden ayrılan kişinin ifa etmekte olduğu görev sendika için çok hassas olabilir ve bu göreve belki de çok deneyimsiz yedek üyenin gelmesi sakıncaları beraberinde getirebilir. Görüldüğü üzere, her ne kadar oy pusulasında seçim esnasında asıl üye adaylarının aday oldukları görevlerin açık bir şekilde belirlenmesi doğru olsa da, yedek üyelerin durumu düşünüldüğünde yönetim kurulunun bütün olarak ele alınmasının sağlıklı olacağı görülecektir.

Kişilerin yedekliğe mi aday oldukları yoksa organda görevli asıl ve yedek üyelerin toplamı kadar aday arasından en çok oy alan organdaki görevli üye sayısı kadar adayın asıl, geride kalanların da yedek mi olacakları hususunda Kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Şahlanan, her iki yorumun da kanuna uygun olabileceğini belirtse de, Sendikalar Kanunu md.14/9'daki "organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiği oy pusulalarının geçersiz" sayılacağı hükmü dikkate alındığında ilk olasılığın Kanuna daha uygun olduğu görüşündedir³.

Bu anlamda, yine Sendikalar Kanunu'nun yukarıda zikrettiğimiz 14/9. maddesi ele alındığında, seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlendiği oy pusulaları ile diğer kâğıtlara yazılan oylar geçersiz sayılacaktır. Bir başka deyişle, birden çok listenin bulunduğu bir seçimde, örneğin yönetim kurulu için 7 üye belirlenecekse, 8 ya da daha fazla ismin yanına işaret konması halinde oy pusulası tümüyle geçersiz sayılmalıdır⁴. Aynı şekilde, adayları gösterir seçim kurulu başkanınca mühürlenmiş liste dışında bir başka kağıda

isimler yazılması halinde, örneğimiz açısından bakıldığında 7 isim yazılmış olsa da, bu oylar da tümüyle geçersiz sayılmalıdır. Geçerli bir oy pusulasında 7'den fazla işaret bulunması halinde, sadece birden fazla işaret bulunan göreve ilişkin olarak geçersizliği ileri sürerek, diğer görevlere ilişkin seçimi geçerli kabul etmek kanımızca doğru değildir. Zaten Sendikalar Kanunu md.14/9'un açık ifadesi karşısında başka türlü bir yorum yapmanın da mümkün olamayacağı görüşündeyiz.

Son olarak; yine Sendikalar Kanunu'nun 14. maddesine göre; seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip, seçim sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Tutanakların bir örneği seçim yerinde asılmak suretiyle ilan edilir. Kullanılan oylar ve diğer belgeler tutanağın bir örneği ile birlikte üç ay süre ile saklanmak üzere seçim kurulu başkanlığına verilir. Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanılır. İtiraz süresinin geçmesi ve itirazların karara bağlanmasından hemen sonra hakim, yukarıdaki hükümlere göre kesin sonuçları ilan eder ve ilgili sendika, sendika şubesi veya konfederasyona bildirir. Ancak, ilgililerin bu Kanunun 52 nci maddesine göre başvuru hakkı saklıdır.

DİPNOTLAR

- 1 Sur, M.: İş Hukuku-Toplu İlişkiler, Ankara, 2006, s.98.
- 2 Demir, F.: Sendikalar Hukuku, İzmir, 2007, s.71 vd.
- 3 Şahlanan, F.: Sendikalar Hukuku, İstanbul, 1995, s.90.
- 4 Ayrıca bkz. Kılıçoğlu, M.: Toplu İş Hukukundan Doğan Davalar ve Çözüm Yolları, İstanbul, 2007, 156 vd.

KAYNAKÇA

- Demir, F.: Sendikalar Hukuku, İzmir, 2007.
- Kılıçoğlu, M.: Toplu İş Hukukundan Doğan Davalar ve Çözüm Yolları, İstanbul, 2007.
- Sur, M.: İş Hukuku-Toplu İlişkiler, Ankara, 2006.
- Şahlanan, F.: Sendikalar Hukuku, İstanbul, 1995.